

УДК 330.32:342.1

Веклич В. О.

*к.ю.н., ст. викл. кафедри міжнародної економіки,
Національний університет харчових технологій, м. Київ*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У статті розглядаються проблеми інвестиційної діяльності, які потребують врегулювання. Розглянуто можливі шляхи їх подолання. Зроблено акцент на практичному характері досліджуваної проблеми. Окреслено вагомість розробки інвестиційної політики. Встановлено потребу у розробці цілісної правової політики держави для створення базису для практичної діяльності щодо реалізації інвестиційної політики.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, право, інвестиційний клімат, корупція.

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ПРОБЛЕМЫ И ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Веклич В. А.

В статье рассматриваются проблемы инвестиционной деятельности, которые нуждаются в урегулировании. Рассмотрены возможные пути их преодоления. Сделан акцент на практическом характере исследуемой проблемы. Определена значимость разработки инвестиционной политики. Установлена потребность в разработке целостной правовой политики государства для создания базиса для практической деятельности по реализации инвестиционной политики.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, право, инвестиционный климат, коррупция

LEGAL ASPECTS OF INVESTMENT: PROBLEMS AND POSSIBLE WAYS OF SOLUTIONS FOR THEM

Veklych V.

This paper addresses the problem of investment activities requiring attention. The possible ways to overcome them. The accent is made on the practical nature of the investigated problem. Was outlined the importance of developing investment policy. Was determined the need for the development of a coherent legal policy to create the basis for the practical implementation of the investment policy.

Keywords: investing, investment, law, investment climate, corruption.

Постановка проблеми. На сьогодні розвиток нашої країни значною мірою залежить від інвестицій, які вкладаються, в її економіку. Тож, вагомою є проблема подолання кризових явищ, а також розробка нових шляхів залучення інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику щодо залучення інвестицій вивчає значна кількість вітчизняних авторів, серед них А. Корольчук [4], Н. Герасимчук [2], Т. Семенова [11], Н. Чирик [12], П. Майданевич [5] та ін.

Мета статті. Розгляд можливостей для покращення інвестиційного клімату в Україні.

Виклад основного матеріалу. Розгляд можливих шляхів покращення інвестиційного клімату України здійснювався протягом тривалого часу. При цьому досі спостерігаються деякі негативні тенденції у відповідній сфері. Але разом з тим нам видається доречним вказати, що з-поміж розглядуваних сучасними науковцями зауважень є такі, що потребують подальшого втілення та практичної реалізації.

Зокрема, науковцями було сформульовано правило дев'яти ключових інвестиційних чинників [12, с. 155]:

1. Лібералізація підприємницької діяльності.
2. Стабільність та передбаченість правового поля.
3. Корпоративне та державне управління.
4. Лібералізація зовнішньої торгівлі та руху іноземного капіталу.
5. Розвиток фінансового сектора.
6. Зниження рівня корупції.
7. Зниження політичного ризику.
8. Імідж і програми просування країни.
9. Формування інвестиційних стимулів.

Відтак, можна сказати, що усі наведені аспекти інвестиційної діяльності мають відобразитися у правовому полі. Саме правове поле значною мірою потребує подальшого удосконалення у аспекті розробки цілісної правової політики.

В. К. Бабаєв пропонує розуміти під правовою політикою стратегію і тактику правового регулювання [1, с. 12].

М. І. Матузов, вважаючи правову політику особливою формою вираження державної політики, особливим засобом юридичної легітимізації, закріплення політичного курсу країни та вираження волі її офіційних лідерів, визначає її як свідому, консолідована силу, як потужний інструмент перетворення суспільства. Ця політика втілюється, насамперед, у конституціях, кодексах, законах, указах тощо [6, с. 5].

Заслуговує на врахування також його спільна з О. В. Мальком та К. В. Шундіковим думка щодо правової політики як цілеспрямованої, планомірної діяльності держави та її органів у сфері правового регулювання соціальних стосунків, суть яких полягає у виробленні та практичній реалізації правових ідей стратегічного характеру [7, с. 20]. Такої ж позиції дотримувався і В. М. Селіванов. Цей учений запропонував правову політику розуміти як науково обґрунтовану, послідовну і системну діяльність державних органів, яка на основі і в межах права має бути спрямована на своєчасне визначення мети і засобів спільного руху, шляхом демократичного, правового, соціального прогресу, з урахуванням як внутрішніх, так і міжнародних суспільних можливостей. На його думку, правова політика по суті є своєрідним феноменом, який лише за умови розвитку в країні демократичних шляхів може віднаходити в суспільстві своє втілення [10, с. 7].

На нашу думку, з урахуванням суті і змісту інвестиційної діяльності найбільш консолідованою є позиція М. П. Недюхи, який пропонує концептуально державну правову політику України розглядати «як засіб легітимізації внутрішньої та зовнішньої політики, особливу форму

досягнення органами влади офіційно проголошених політичних цілей. Така політика має ґрунтуватись на положеннях і нормах Конституції України, а також загальновизнаних принципах міжнародного права, передбачає дотримання державою основоположних прав і свобод людини та громадянина, захист яких фактично набув наддержавного характеру» [8, с. 40].

Враховане у цьому визначенні дотримання державою основоположних прав і свобод людини та громадянина передбачає при здійсненні правової політики виконання державою функції щодо їх забезпечення й захисту [9].

Викладений у такий спосіб підхід дозволяє концептуально визначати правову політику в управлінні державними і суспільними справами як могутній правовий інструмент у реалізації стратегічного курсу України як на розбудову соціальної, демократичної, правової держави, а також залучення нових інвестицій який, з одного боку, прискорює процеси державотворення, а з другого – вимагає суворого дотримання в суспільстві верховенства права, посилення гарантій забезпечення й захисту прав та свобод людини і громадянина. А отже, є засобом управління суспільством і державою та має такі якісні ознаки: вона ґрунтується на праві, здійснюється правовими методами, охоплює головним чином правову сфери діяльності, підкріплюється в необхідних випадках силовими методами, має публічний та офіційний характер, знаходить вираження у вигляді організаційних та правових форм її здійснення.

Серед теоретичних думок щодо принципів правової політики, на основі яких вона повинна розроблятися та здійснюватися, склалися більш-менш узгоджені позиції. Так, згідно з позицією Н. А. Железняк до їх переліку входять [8, с. 40]:

- 1) соціальна обумовленість;
- 2) наукова обґрунтованість;
- 3) стійкість і передбачуваність;

- 4) легітимність та демократичний характер;
- 5) гуманність і моральні засади;
- 6) справедливість;
- 7) гласність;
- 8) поєднання інтересів особистості та держави;
- 9) пріоритетність прав людини як найвищої соціальної цінності;
- 10) відповідність основним положенням законодавства Європейського Союзу та міжнародного права.

Теоретично ґрунтовнішим за цю позицію є бачення низки принципів формування та реалізації правової політики як відправних положень правової дії, визначеної М. П. Недюхою у такому складі: «верховенство права; законність; демократизм; орієнтація на гуманістичні та моральні цінності; соціально-політична обумовленість; узгодженість інтересів людини, суспільства та держави; врахування національних інтересів щодо вирішення питань імплементації міжнародних стандартів правового регулювання; наукова обґрунтованість; цілеспрямованість та чітке визначення пріоритетів; еволюційний характер формування правової політики; орієнтація на досягнення кінцевих результатів; поєднання механізмів управління та самоорганізації, державного регулювання та самоврядування; плановірність та поетапність, сталість та прогнозованість; відкритість процесу формування та реалізації [8, с. 40].

Тож, з урахуванням сучасного рівня розвитку суспільних відносин та їх впливу на інвестиційну діяльність до принципів правової політики має бути віднесено принцип, який відображає керівну і домінуючу ідею розвитку та функціонування сучасних суспільних відносин, – принцип пріоритету прав та свобод людини і громадянина. Зміст цього принципу закріплено у статті 3 Розділу I «Загальні засади» Конституції України, якою людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. При цьому права і свободи людини та їх гарантії є

змістом і спрямованістю діяльності держави, а їх забезпечення – головним обов'язком держави [3]. З цих положень зрозуміло, що будь-яка діяльність держави (і передовсім у правовій політиці) повинна спрямовуватися на досягнення мети – задоволення прав та свобод людини і громадянина. А отже, цей принцип у переліку принципів правової політики має бути найголовнішим.

У тісному сутнісному зв'язку з принципом пріоритету прав і свобод людини та громадянина, який у цілому відображає суть і зміст функцій держави щодо інвестиційної діяльності, перебувають ще кілька. Їхнє походження є результатом колосального людського досвіду з утілення в життя ідей щодо рівності людей, невідчужуваності таких прав, як право на життя, свободу і безпеку, якими юдина наділена від народження.

Такими принципами правової концепції, які відображають відправні положення її правової дії, є наступні принципи дотримання та безумовного врахування:

- 1) універсальності прав людини;
- 2) загальної рівності прав та свобод людини;
- 3) неподільності, взаємозалежності прав та свобод людини і громадянина;
- 4) природності та невід'ємності (невідчужуваності) прав та свобод людини і громадянина;
- 5) справедливої збалансованості прав та свобод людини і громадянина.

До зазначених принципів, які має бути покладено в основу правової політики країни, слід обов'язково віднести і принцип, який спрямовував би державні органи використовувати всі реальні можливості держави для реалізації основних завдань щодо забезпечення й захисту прав та свобод людини і громадянина. Відповідно ефективність виконання завдань держави залежить від оптимальної державної організації, від того, наскільки повно та взаємоузгоджено визначено функції органів законодавчої, виконавчої та

судової гілок влади, рівня практичного втілення ними системної взаємозалежності обох складових зазначеної діяльності на підставі особливостей їх змісту – законодавча та виконавча гілки влади реалізують механізм забезпечення, а органи судової гілки державної влади втілюють механізм захисту прав і свобод людини та громадянина.

Висновки та пропозиції. З урахуванням проведеного дослідження слід зауважити, що першочерговим заходом задля залучення нових інвестицій має стати розробка цілісної правової політики України, що потребує ширшого дослідження відповідної проблематики.

1. Бабаев В. К. *Теория современного права* / В. К. Бабаев. – Н. Новгород: Изд-во Нижегород, 1991. – 155 с.

2. Герасимчук Н.С. *Економічні і інституціональні умови інвестиційної діяльності в Україні* / Н. Герасимчук // *Економіка України* – № 12 – 2001 – С. 3-11.

3. *Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (в редакції від 30 вересня 2010 р. на підставі Рішення Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 р.)* // *Офіційний вісник України*. – 2010. – № 72/1 [Спеціальний випуск] – С. 15.

4. Корольчук А. *Привлечение иносранных инвестиций в Украину: тенденции и проблемы* // *Вісник*. – 2006. – № 2. – С. 100.

5. Майданевич П.Н., *Шляхи вирішення проблем інвестування в Україну*. / П.Н. Майданевич // *Вісник ЖДТУ*– № 4 – 2008 – С. 289-294.

6. Матузов Н. И. *Актуальные проблемы российской правовой политики* / Н. И. Матузов // *Государство и право* – 2001 – № 10. – С. 5 – 12.

7. Матузов Н. И. *Правовая политика современной России: предлагаем проект концепции для обсуждения* / Н. И. Матузов, А. В. Малько, К. В. Шундииков // *Правовая политика и правовая жизнь*. – 2004. – № 1. – С. 6 – 27.

8. Недюха М. П. *Правова політика України: новітні виміри* / М. П. Недюха // *Вісник акад. управління МВС*. – 2010. – № 4. – С. 38 – 45.

9. Романенко Є. О. *Державна політика у сфері забезпечення прав і свобод людини*. / Є. О. Романенко // [Електронне видання] *Державне управління: удосконалення та розвиток*. – 2010. – № 2. – С. 89 – 94. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=82>.

10. Селіванов В. М. *Право і влада суверенної України: методологічні аспекти*. / В. М. Селіванов // *Монографія*. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. – 724 с.

11. Семенова Т.В. *Проблеми привлечения иностранных инвестиций в Украину: институциональный подход* // *Менеджер*. – 2000. – № 4. – С. 22.

12. Чирик Н.В. *Иностранные инвестиции: проблемы и перспективы привлечения в экономику Украины* // *Теория и практика экономики и предпринимательства / Материалы V Юбилейной Международной научно-практической конференции. Алушта, 5-7 мая 2008 г.* – Симферополь, 2008. – С. 154-155.